

Pascal'ın Bahsi

2017-12-20 19:21:11

Philosopher's Zone'ın Alan Saunders ölmeden önceki bölümlerini yeniden dinlemeye başladım. Bir bölümde *Pascal'ın bahsi* anlatılıyor.

Bizim literatürde ben bunu Hz. Ali'ye atfedilir gördüm ama artık Budist hikayelerini İbrahim Edhem'e yazdıkları gibi bir iş mi, yoksa Hz. Ali gerçekten bu akıl yürütmeyi Blaise Pascal'dan önce mi kullandı, bilmiyorum.

Diyor ki, Pascal (veya Hz. Ali), Tanrı'nın varlığı ve ölümden sonra hayat konusunda bahse tutuşacak olsan, neyi seçmen gerekir? Dört durum var:

1. Tanrı vardır ve sen bunu seçtin. Ölümden sonra ebedi bir cennet seni bekliyor.
2. Tanrı yoktur ve sen bunu seçtin. Bu dünyada özgürce yaşadın ve ölünce de her şey bitti.
3. Tanrı vardır ama sen inkar ettin. Ebedi (veya süresi belirsiz) bir azap çekeceksin.
4. Tanrı yoktur ama sen buna inandın. Bu dünyada Tanrı varmış gibi yaşadın ve ölünce de hepsi geçti gitti.

Tanrı'nın yokluğunu seçmenin, getirdiği ölümle sınırlı bir özgürlük için *çok riskli* olduğunu söylüyor Pascal. Sonlu bir ömürde yaşayacağın, nihayetinde içi boş bir takım zevkler için, ebedi bir azabı göze almanın *mantıksız* olduğunu.

Bu bakış açısının çeşitli sorunları var: Birincisi *Tanrı'ya inandım* demekle bitmiyor, bir de bunun *hangi Tanrı?* kısmı var ama Allah affetsin, *bildiklerimin en iyisi* deyip bu soruyu taca atıyorum.

İkinci mesele şu: Böyle bahis kurar gibi yapılan *tebliğ* insanları gerçekten iyiliğe ikna eder mi? Temel bir meseleden bahsediyoruz, *hadi, hop, bahisleri alalım, Tanrı var mı, yok mu?* diye konuya girince, sanki olmama ihtimali varmış (veya Ateist için olma ihtimali varmış) gibi geliyor. Bu kadar temel bir meselede, inandığımızın aksinin *muhtemel* olduğunu zaten düşünmeyiz. İnanan ucunda bir şey olmasa da, inanır, inanmayan da ucundaki cennet/cehennem ihtimalini bile düşünmez. Zira inanç dünyevi bir meseledir.

Dünyevi meseleler de, dünyevi saiklerle çözülür. İnsanların inanmasındaki anlam bu dünyayla ilgilidir. Ahirette bu dünyadaki gibi bir *inanç* yoktur, hem gerek yoktur, hem insanın inanması için gereken şartlar yoktur.

O sebeple biri bana böyle *bahis* tutuşarak imanı anlatmaya çalışınca, daha çok kendini ikna etmeye çalışıyormuş da, arada beni kullanıyormuş gibi gelir. Çok yüksek perdeden *tebliğ* de böyle bir etki uyandırır. Sakin bir *ben doğrudum, sen inanmasan da* üslubu yerine, *inan, ne olur inan ki ben de inanayım* anlamı vardır çoğunda.

Pascal'ın bahsi de böyle, inanmıyor olsam ve Pascal karşımda bana bundan bahsediyor olsa, *işimiz buna mı kaldı?* bakışı atarım ona.

Bizim tasavvuf geleneğinde, uhrevi zevklerin küçümsenmesinin bir anlamı da bu olabilir. Kur'an-ı Kerim'deki cennet tasvirleri, mesela *cennet gibi* bir yerde yaşayan için o kadar da etkili değildir, adam zaten bir benzerinde yaşıyor. Bu gibi insanlara, *Pascal'ın bahsini tut* desen, *ben zaten ödülü kazanmışım* diyecek.

Yunus Emre'nin *bana seni gerek seni* deyişindeki *sen* o sebeple hudutsuz ve soyut bir iyilik, tarifsiz bir cennet müjdesidir. Dervişin hedeflediği de bu sebeple *dünyevi* sayılacak bir kurtuluştur, hala yaşarken *ermeyi* arzular. Bunlar gerçekte, *Pascal'ın bahsinin* dışında, onun motive etmediği kimseler için lazım olan *bahisler*. Bahis (veya akıl) ikna etseydi, dünyevi bir kurtuluş/aydınlanma/erme fikrine gerek kalmazdı.